

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Ю.М. Перга

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Навчальний посібник

Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря
Сікорського як навчальний посібник для
здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю
281 Публічне управління та адміністрування

Електронне мережне навчальне видання

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2023

Рецензент

Акімова О.А., к.ф.н., доц., в.о.декана ФСП

Відповідальний
редактор

Перга Ю.М., к.і.н., доцент кафедри історії ФСП

*Гриф надано Методичною радою КПП ім. Ігоря
Сікорського (протокол № 6 від 30.03.2023 р.) за
поданням Вченої ради Факультету соціології і
права (протокол № 7 від 21.03.2023 р.)*

Вивчення державного управління в Україні є важливою навчальною дисципліною, необхідною для підготовки фахівців у сфері управління, державної політики та адміністрування. Цей лекційний курс має на меті надати студентам всебічне розуміння історичного розвитку державного управління в Україні. Розраховано на здобувачів ступеню бакалавра за освітньою програмою «Адміністративний менеджмент» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» «Електронний урядування».

Реєстр. № 22/23-613. Обсяг 3,9 авт. арк.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
проспект Перемоги, 37, м. Київ, 03056
<https://kpi.ua>

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5354 від 25.05.2017 р.

© Ю.М. Перга
© КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023

Вступ.

Вивчення державного управління в Україні є важливою навчальною дисципліною, необхідною для підготовки фахівців у сфері управління, державної політики та адміністрування. Цей лекційний курс має на меті надати студентам всебічне розуміння історичного розвитку державного управління в Україні.

Дисципліна державного управління є ключовим компонентом соціальних наук і займає важливе місце серед інших суміжних дисциплін, таких як політологія, соціологія, економіка та право. Державне управління займається вивченням урядових організацій, управління ними та політики, яку вони впроваджують, щоб служити суспільним інтересам.

Основними завданнями, які постають перед студентами під час вивчення цієї навчальної дисципліни, є уявлення про розвиток державного управління в Україні, аналіз сучасного стану системи державного управління України та визначення основних викликів, які сьогодні постають перед державним управлінням в Україні.

Метою цього лекційного курсу є надання студентам комплексного огляду історії державного управління в Україні. Він охоплюватиме ключові віхи розвитку української системи державного управління, зокрема її дорадянський, радянський та пострадянський періоди. Курс також розглядатиме сучасний стан державного управління в Україні та виклики, з якими воно стикається в контексті модернізації та європейської інтеграції.

Це видання призначене для студентів спеціальностей державного управління, соціології, та права. Його також можуть використовувати практики у сфері державного управління, які зацікавлені в глибокому розумінні історичного розвитку державного управління в Україні.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ 1. Виникнення та розвиток української держави та системи управління в період 9 ст. е. – початок 20 ст.

Тема 1.1. вступ. Предмет і завдання курсу. Державне управління в період державотворення Стародавнього світу.

Тема 1.2 . Державне управління та період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

Тема 1.3. польсько-литовська доба

Тема 1.4. Організація державної влади та козацького самоврядування на Запорізькій Січі та в період Гетьманства. Гетьманщина – устрій і державне управління (XVII-XVIII ст.).

Тема 1.5. Державна думка в Україні XIX на початку XX ст.

Розділ 2. Державне будівництво та управління в Україні 1917-2022 рр.

Тема 2.1. Відродження української національної держави (1917-1921 рр.). Роль і місце УНР, ЦР, Директорії у формуванні центральних, крайових і місцевих органів влади.

Тема 2.2. Радянська модель державного будівництва та створення органів управління. Реалізація цієї моделі на практиці в Україні 1918-1945 рр.

Тема 2.3. Республіканські устрої УРСР у повоєнний період та умови пошуку оптимальної моделі розбудови Української держави (1945-1991 рр.).

Тема 2.4. Становлення органів державної влади та управління в умовах проголошення України незалежною державою

Розділ 1. Виникнення та розвиток української держави та системи управління в період 9 ст. е. – початок 20 ст.

Тема 1.1. вступ. Предмет і завдання курсу. Державне управління в період державотворення Стародавнього світу.

- 1. Предмет і завдання дисципліни.*
 - 2. Особливості державного управління в Кіммерії, Скіфському царстві та Сарматській державі.*
 - 3. Грецькі міста Північного Причорномор'я*
 - 4. Царство Антів — праукраїнське державне утворення, його державний устрій*
- Завдання з ЄСВ
- *Державне управління готськими племенами*
 - *Боспорське царство*

Предметом дисципліни публічного адміністрування є вивчення урядових організацій, управління ними та політики, яку вони здійснюють, щоб служити суспільним інтересам. Це включає аналіз структур, процесів і функцій державного управління на різних рівнях управління, від місцевого до національного.

Завданнями дисципліни державного управління є:

1. Надати студентам всебічне розуміння теоретичних основ державного управління, включаючи його історичний розвиток та сучасні тенденції.
2. Аналізуйте структури, процеси та функції державного управління на різних рівнях управління, включаючи їхні взаємозв'язки та взаємодію.
3. Вивчити політику та практику державного управління, включаючи їх формулювання, впровадження та оцінку.
4. Розвивати навички студентів щодо аналізу та вирішення складних проблем у сфері державного управління, використовуючи відповідні дослідницькі методи та інструменти.

5. Розвивати здатність студентів ефективно спілкуватися та співпрацювати з іншими в різних умовах, включаючи міждисциплінарні команди та різноманітні спільноти.
6. Підготувати студентів до кар'єри на державній службі, включаючи посади в державних установах, некомерційних організаціях та міжнародних організаціях.

Кімерійці, скіфи та сармати — кочові народи, які населяли територію сучасної України в період залізного віку. Хоча вони не мали офіційної системи державного управління, як у пізніших державах регіону, їхні суспільства характеризувалися складними системами управління та соціальної організації.

Кімерійці були групою кочових людей, які вперше з'явилися в регіоні приблизно у VIII столітті до нашої ери. Вони відомі своїми набігами на сусідні поселення та своєю майстерністю вершників. Кімерійці не відрізнялися своїми адміністративними чи бюрократичними здібностями, але вони мали складну систему соціальної організації. Кімерійці були організовані в роди, кожен з яких очолив вождь. Вожді відповідали за управління справами клану, включаючи розподіл ресурсів і вирішення суперечок.

Скіфи були ще одним кочовим народом, який населяв регіон приблизно з 7 століття до нашої ери. Скіфи були відомі своєю передовою верховою їздою та військовою майстерністю. Вони також були вправними в ремеслі та комерції та розробили складну систему економічної та політичної організації. Скіфи були організовані в племена, кожне з яких очолювалося царем або царицею. Скіфські царі відповідали за управління справами племені, зокрема за збір данини та розподіл ресурсів. У скіфів також існувала система місцевого самоврядування, коли сільські старійшини відповідали за управління місцевими справами.

Сармати були групою кочових людей, які населяли регіон приблизно з 5 століття до нашої ери. Як і скіфи, сармати були відомі своєю верховою їздою та військовою майстерністю. Вони також були вправними в ремеслі та комерції та розробили складну систему економічної та політичної організації. Сармати були організовані в роди, на чолі кожного з яких стояв вождь. Вожді відповідали за

управління справами клану, включаючи розподіл ресурсів і вирішення суперечок. У сарматів також існувала система місцевого самоврядування, коли сільські старости відповідали за управління місцевими справами.

Хоча киммерійці, скіфи та сармати не мали формальних систем державного управління, як у пізніших державах регіону, їхні суспільства характеризувалися складними системами управління та соціальної організації. Ці суспільства були організовані в клани або племена, кожне з яких очолювалося вождем або королем. Лідери відповідали за управління справами клану чи племені, включаючи збір данини, розподіл ресурсів і вирішення суперечок. Ці суспільства також мали систему місцевого самоврядування, коли сільські старости відповідали за управління місцевими справами.

Грецькі міста Чорного моря, також відомі як понтійські грецькі колонії, були групою давньогрецьких поселень, які були засновані вздовж чорноморського узбережжя сучасної України в 7 столітті до нашої ери. Ці колонії відіграли важливу роль в історії державного управління в регіоні та були відомі своїми складними системами управління та державного управління.

Грецькі колонії в Чорноморському регіоні були засновані в результаті бажання греків розширити свої торгові мережі та контроль над ресурсами. Перша колонія була заснована в 657 р. до н. е. містом Мілет, за яким послідували інші грецькі міста-держави, такі як Синопа, Гераклея та Херсонес. Ці колонії швидко росли та перетворилися на важливі центри торгівлі та комерції, а такі товари, як зерно, ліс та риба, експортувалися в інші регіони.

Грецькі міста Чорноморського регіону мали унікальну систему управління та державного управління, яка відрізнялася від традиційних грецьких міст-держав. Містами керувала рада старійшин, відома як «герусія», яка обиралася з числа найбагатших і найшановніших громадян міста. Герусія відповідала за здійснення судочинства, підтримання правопорядку та керівництво громадськими роботами.

Герусії допомагала група чиновників, відомих як «архонти», які відповідали за повсякденне управління містом. Архонти призначалися герусією

і обіймали ряд посад, таких як управління фінансами, збір податків і обслуговування громадських будівель та інфраструктури.

Одним із найважливіших аспектів грецьких колоній у Причорномор'ї була їхня система місцевого самоврядування. У кожному місті була рада, відома як «буле», яка відповідала за управління місцевими справами. Буле складалася з представників різних соціальних класів і відповідала за збір податків, підтримання громадського порядку та надання основних послуг, таких як водопостачання та санітарія.

Грецькі міста Чорноморського регіону також були відомі своїми правовими системами, які базувалися на поєднанні грецьких і місцевих звичаїв. Правова система керувалася герусією та архонтами і мала на меті забезпечити справедливе та неупереджене здійснення правосуддя.

Грецькі міста Чорноморського регіону не позбавлені проблем, а корупція та зловживання владою були поширеними явищами. Тим не менш, це були дуже складні системи, які заклали основу для подальшого розвитку регіону. Спадщину грецьких міст Причорномор'я можна побачити в сучасній Україні, де принципи місцевого самоврядування та відправлення правосуддя продовжують залишатися важливими опорами держави.

Підсумовуючи, грецькі міста Чорного моря відіграли важливу роль в історії державного управління в регіоні. Міста були відомі своїми складними системами управління та державного управління, і їхню спадщину можна побачити в сучасній Україні.

7-9 століття були часом значних змін у Східній Європі, оскільки в регіоні домінували різні слов'янські племена, які перебували в процесі формування нових держав і політичних структур. Слов'янські племена в Україні відіграли важливу роль в історії державного управління в Україні, оскільки вони заклали основу подальшого розвитку держави.

Слов'янські племена в Україні були організовані в кілька різних груп, кожна з яких мала свою культуру, мову та політичну систему. Серед цих племен

були поляни, древляни, сіверяни, в'ятичі, дуліби. Ці племена були організовані в конфедерації і часто конфліктували один з одним за території та ресурси.

Система державного управління у слов'янських племен була дуже децентралізованою, влада розподілялася між різними племенами та родами. Кожне плем'я мало власну систему правління, яка зазвичай базувалася на раді старійшин або системі вождів. Вожді племен відповідали за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «волості». Кожну волость очолював «волостник», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Волосники призначалися вождями племен і відповідали за управління відповідними територіями.

Слов'янські племена в Україні також були відомі своєю військовою доблестю і часто брали участь у набігах і битвах проти сусідніх держав. Військові зазвичай були організовані навколо системи воїнів, які відповідали за захист племені та за проведення військових кампаній проти сусідніх держав.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління у слов'янських племен була її орієнтація на традиції та звичаї. Племена мали свої традиції, звичаї та закони, які передавалися з покоління в покоління. Ці традиції та звичаї відігравали важливу роль в управлінні племенами та допомагали підтримувати соціальну єдність і стабільність.

Спадщину слов'янських племен в Україні можна побачити в сучасній Україні, де принципи децентралізації, місцевого самоврядування та традиції продовжують залишатися важливими опорами держави. Розуміння історії державного управління у слов'янських племен має вирішальне значення для студентів історії та державного управління, оскільки воно забезпечує основу для розуміння розвитку держави та її інститутів

Підсумовуючи, державні адміністрації Стародавнього світу відіграли вирішальну роль у формуванні та розвитку практики державного управління. Адміністрації відповідали за керівництво та координацію державних справ, зокрема збір податків, надання громадських послуг, підтримання правопорядку та оборону держави. Адміністративні структури відрізнялися залежно від характеру держави та її розміру, але всі вони мали спільні риси, такі як ієрархія, поділ праці та спеціалізація. Ці давні адміністративні практики мали значний вплив на розвиток державного управління в новітній час, у тому числі в Україні. Розуміння історичного контексту державного управління має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів, оскільки вони прагнуть покращити свої системи та процеси.

Тема 1.2. Державне управління та період Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

- 1. Система управління княжої доби (IX-XIV ст.).*
- 2. Державне управління за часів правління Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого*
- 3. Галицько-Волинське князівство*
- 4. Магдебурзьке право*

Завдання з ЄСВ

- *Період роздробленості Київської Русі*
- *Українські землі у складі Золотої Орди*

Історія державного управління в Україні є довгою та складною, корінням вона сягає найдавнішої відомої держави на території сучасної України – Київської Русі. Київська Русь була могутньою державою у Східній Європі, яка виникла в 9 столітті і проіснувала до монгольської навали в 13 столітті. У цей період правителі Київської Русі виробили складну систему управління та державного управління, яка заклала основу подальшого розвитку держави.

Перші правителі Київської Русі, такі як князь Олег та князь Ігор, спиралися на розхитану систему племінних союзів для підтримки своєї влади. Однак у міру того, як держава зростала в розмірах і складності, виникла необхідність у більш централізованих формах управління. У X столітті князь Володимир Великий провів низку реформ, які перетворили Київську Русь на високоцентралізовану державу. Він створив систему провінцій або «губерній» і призначив губернаторів для нагляду за ними. Він також встановив систему оподаткування та створив сильну армію для захисту держави від зовнішніх загроз.

За правління князя Ярослава Мудрого Київська Русь пережила золотий вік культурного та економічного розвитку. Ярослав був умілим адміністратором і законодавцем, який створив письмовий кодекс законів, відомий як «Руська Правда» (Руська Правда). Цей кодекс викладав цілісну правову систему, яка

поширювалася на всіх громадян Київської Русі незалежно від соціального стану. Ярослав також побудував мережу доріг і мостів, які з'єднували великі міста держави та сприяли торгівлі та комерції.

Система державного управління Київської Русі ґрунтувалася на ієрархії посадових осіб, які призначалися правителем. На вершині ієрархії стояв «князь» або князь, якому належала верховна влада над державою. Нижче за князя стояла «дружина» або особиста дружина князя, яка була його радником і виконавцем його волі. За дружиною йшла група чиновників, відомих як «тисяцькі», які відповідали за збір податків і забезпечення правопорядку в містах і містечках.

На місцевому рівні система державного управління була ще більш децентралізованою. Кожне місто мало свою виборну раду або «віче», яке відповідало за місцеве управління та адміністрацію. Віче складалося з представників різних соціальних станів і очолювалося «посадником» або старостою. Віче відповідало за збір податків, охорону громадського порядку, вирішення суперечок між громадянами.

Система державного управління Київської Русі не була позбавлена недоліків, поширеними були корупція та зловживання владою. Тим не менш, це була дуже складна система, яка заклала основу для подальшого розвитку держави. Спадщину Київської Русі можна побачити в сучасній Україні, де принципи централізованого управління, писаного права та місцевого самоврядування продовжують залишатися важливими опорами держави.

Галицько-Волинське князівство — держава, що виникла в XII столітті на території сучасної України і відіграла важливу роль в історії державного управління регіоном. Держава виникла в результаті злиття двох окремих князівств — Галицького і Волинського, і перебувала під владою династії Рюриковичів.

Під час правління Романа Великого, який правив князівством з 1199 по 1205 рік, держава пережила період політичної та економічної експансії. Роман встановив централізовану систему управління, яка ґрунтувалася на мережі адміністративних центрів. Він також запровадив систему оподаткування, яка

базувалася на власності на землю, і яка забезпечувала стабільне джерело доходів для держави.

Система державного управління в Галицько-Волинському князівстві була подібна до системи Київської Русі з ієрархією посадових осіб, які призначалися правителем. На вершині ієрархії стояв «князь» або князь, який мав верховну владу над державою. Нижче князя були «бояри», які виконували роль радників князя і займали важливі адміністративні та судові посади. За боярами йшла група чиновників — дзвонів, які відповідали за збір податків і забезпечення правопорядку в містах і селищах.

Галицько-Волинське князівство також було важливим центром торгівлі та комерції з мережею міст і містечок, з'єднаних між собою системою доріг і водних шляхів. У державі була розвинена система громадських робіт, зокрема будівництво укріплень, мостів, доріг. Князівство також було домом для процвітаючої культури мистецтва та літератури та відіграло важливу роль у розвитку слов'янської літературної традиції.

Магдебурзьке право — правова система, яка виникла в місті Магдебурзі в Німеччині в 13 столітті. Закон базувався на наборі писаних правил, які регулювали відносини між міською владою та громадянами міста. Магдебурзьке право було запроваджено в багатьох містах Європи, включно з сучасною Україною, і відіграло важливу роль в історії державного управління в Україні.

Магдебурзьке право було запроваджено в Україні в XIV столітті, особливо поширеним воно було в західних областях країни. Право являло собою систему писаних правил, які регулювали відносини між міською владою та громадянами міста. Закон базувався на принципі «*ius magdeburgicum*», який надавав громадянам міста певні права та привілеї.

За магдебурзьким правом містом керувала рада, відома як «магістрат», яка складалася з виборних посадових осіб. Магістрат відповідав за відправлення правосуддя та управління державними справами, і обирався з числа найбільш шанованих і впливових членів суспільства. Магістрат відповідав за призначення посадових осіб, розподіл ресурсів і управління фінансами міста.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «grodas». Кожну групу очолював «староста», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Старости призначалися магістратом і відповідали за управління відповідними територіями.

Магдебурзьке право також мало розвинену систему права та судочинства, яка ґрунтувалася на поєднанні німецького та римського права. Правовою системою керувала група посадових осіб, відомих як «судді», які відповідали за відправлення правосуддя та вирішення суперечок. Суддів обирали з числа найбільш освічених і шанованих представників суспільства.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління за магдебурзьким правом була його орієнтація на права та привілеї громадян. Закон надавав громадянам міста певні права та привілеї, зокрема право брати участь в управлінні, право володіти власністю та право на справедливий суд. Закон також обмежив владу уряду та забезпечив підзвітність уряду громадянам.

Підсумовуючи, державні адміністрації Київської Русі та Галицько-Волинського князівства відіграли важливу роль у формуванні історії державного управління в Україні. Ці адміністрації відповідали за управління справами держави, включаючи збір податків, здійснення правосуддя та підтримання законності та порядку. Вони застосовували систему ієрархічної організації зі спеціалізованими посадовими особами, відповідальними за конкретні завдання, що допомагало забезпечити ефективне функціонування держави. Державні адміністрації Київської Русі та Галицько-Волинського регіону також відіграли важливу роль у формуванні культури та ідентичності України, оскільки сприяли утвердженню почуття колективної відповідальності та спільного управління серед людей. Їхня спадщина продовжує впливати на сучасне державне управління в Україні, а вивчення їхньої історії дає цінну інформацію про розвиток адміністративної практики з часом.

Тема 1.3 Польсько-Литовська доба

- 1. Організація державної влади в період перебування у складі Литви.*
- 2. Докорінні зміни в системі господарювання на українських землях у період польського панування.*
- 3. Литовські статuti*

Завдання з ЄСВ

- *Структура населення та соціальні умови періоду польсько-литовського панування*
- *Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої.*

Королівство Польське — держава, яка виникла наприкінці 10 століття і проіснувала до кінця 18 століття. Держава відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні та була відома своєю складною системою управління та державного управління.

Королівство Польське було засноване наприкінці 10 століття династією П'ястів, а пізніше зміцнилося за правління Казимира III Великого. Держава була відома своїм різноманітним населенням, яке включало поляків, литовців та євреїв, а також терпимістю до різних культур і релігій.

Система державного управління в Королівстві Польському була високо централізованою, з сильним монархом, який мав верховну владу над державою. Монарху радила рада дворян, відома як «Сенат», яка відповідала за відправлення правосуддя та управління державними справами. Сенат складався з наймогутніших і найвпливовіших дворян у державі і відповідав за призначення посадових осіб і розподіл ресурсів.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «воєводства». Кожне воєводство очолювалося «воєводою», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона

здоров'я. Воєводи призначалися монархом і відповідали за управління відповідними територіями.

Королівство Польське також було відоме своєю правовою системою, яка ґрунтувалася на римському праві та керувалася групою чиновників, відомих як «судді». Судді відповідали за відправлення правосуддя та вирішення спорів і обиралися з числа найбільш освічених і шанованих членів суспільства.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління Королівства Польського була його спрямованість на освіту та культуру. Держава була домом для процвітаючої культури мистецтва та літератури та відіграла важливу роль у розвитку епохи Відродження у Східній Європі. Держава також мала добре розвинену систему освіти з мережею шкіл та університетів, відкритих як для чоловіків, так і для жінок.

Система державного управління Королівства Польського не була позбавлена недоліків, а корупція та зловживання владою були поширеними явищами. Тим не менш, це була дуже складна система, яка заклала основу для подальшого розвитку держави. Спадщину Королівства Польського можна побачити в сучасній Україні, де принципи централізованого управління, писаного права та місцевого самоврядування продовжують залишатися важливими опорами держави.

Велике князівство Литовське було могутньою державою, яка виникла в 13 столітті і проіснувала до кінця 18 століття. Держава відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні та була відома своєю складною системою управління та державного управління. Його адміністративна структура з часом розвивалася, включаючи елементи як автократичного правління, так і спільного управління. На вершині ієрархії перебував великий князь, який мав вищу владу та приймав ключові рішення щодо державних справ. Однак у міру того, як герцогство розширювалося і його території ставали різноманітнішими, виникала потреба у більш складній адміністративній системі.

Щоб вирішити цю проблему, великому князеві допомагала рада шляхти, відома як Литовська рада панів. Ця рада відповідала за консультування великого

князя та прийняття важливих рішень у таких питаннях, як зовнішня політика, оподаткування та військові справи. Він складався з високопоставлених шляхтичів, зокрема воєвод (правителів провінцій), старост (місцевих адміністраторів) та інших впливових осіб.

Князівство було поділено на адміністративні одиниці, які називалися воєводствами, які далі поділялися на повіти або повіти. Кожним воєводством керував воєвода, якого призначав Великий князь, а староста відповідав за нагляд за повітом. Ці місцеві адміністратори керували повсякденними справами та представляли інтереси центрального уряду у відповідних регіонах.

Оскільки держава продовжувала розвиватися, була створена правова система для підтримки порядку та вирішення суперечок. Ця система ґрунтувалася на поєднанні звичаєвого права, писаних статутів і привілеїв, наданих окремим групам чи окремим особам. Суди відбувалися на різних рівнях — від місцевих під головуванням старост до апеляційних судів під наглядом воєвод. Зрештою, Литовський Трибунал, найвищий суд у країні, був створений для розгляду найважливіших справ і для того, щоб служити остаточним арбітром правосуддя.

Адміністративний устрій Великого князівства Литовського характеризувався балансом між централізованою владою та регіональною автономією. У той час як великий князь мав значну владу, місцеве боярство відігравало істотну роль в управлінні державою. Ця система дозволила герцогству ефективно управляти своїми різноманітними територіями та підтримувати внутрішню стабільність протягом століть свого існування.

Литовські статuti — це низка правових кодексів, які були прийняті в Речі Посполитій протягом XVI століття. Ці статuti мали значний вплив на правову систему Гетьманщини XVII–XVIII ст., і вони залишаються важливою частиною української правової історії.

Перший Литовський статут, відомий як Литовський статут, був прийнятий у 1529 році. Цей статут охоплював широкий спектр юридичних питань, включаючи права власності, сімейне та кримінальне право. Він також встановив

основні принципи правління в Речі Посполитій, зокрема роль короля як верховного правителя та значення сейму, або парламенту, як керівного органу.

Другий Литовський статут, відомий як Литовський і Руський статут, був прийнятий у 1566 році. Цей статут був значущим, оскільки поширював правовий захист першого статуту на область Русі, яка включала частини сучасної України. Литовсько-Руський статут охоплював багато тих самих правових питань, що й перший статут, але він також містив положення, характерні для руського суспільства та культури.

Третій Литовський статут, відомий як Статут Казимира, був прийнятий у 1468 р. перед іншими двома статутами. Цей статут мав значущість тим, що встановлював основні принципи права власності та спадкового права в Речі Посполитій. Він також встановлював право шляхти обирати короля та брати участь в управлінні державою.

Разом ці три Литовські Статути сприяли формуванню правової бази Речі Посполитої та мали значний вплив на правову систему Гетьманщини. Вони були одними з перших правових кодексів, які встановлювали формальні правила та процедури для управління великою багатонаціональною державою, і вони допомогли встановити принципи верховенства права та рівного захисту перед законом, які продовжують формувати українське суспільство донині.

Підсумовуючи, польсько-литовська доба була визначним періодом в історії державного управління в Україні. Державна адміністрація цієї епохи характеризувалася складною системою управління, яка значною мірою спиралася на аристократичні еліти та децентралізований розподіл влади. Річ Посполита також запровадила нові адміністративні практики, такі як заснування сейму та створення структур місцевого самоврядування, відомих як старости. Ці інновації допомогли сформувати розвиток державного управління в Україні та заклали основу сучасних адміністративних структур. Крім того, польсько-литовська епоха була відзначена яскравою інтелектуальною та культурною сценою, яка сприяла почуттю національної ідентичності та гордості серед українського народу. Незважаючи на виклики, з якими довелося зіткнутися в цей

період, включаючи іноземну окупацію та політичну нестабільність, спадщина польсько-литовської доби продовжує формувати курс державного управління в Україні донині.

Тема 1.4. Організація державної влади та козацького самоврядування на
Запорізькій Січі та в період Гетьманщини.

1. Запорізька Січ
2. Гетьманська держава
3. Судова система Козацько-Гетьманської держави

Завдання з ЄСВ

- Структура населення та соціальні умови періоду Козацько-Гетьманської держави
- Конституція Пилипа Орлика

Запорізька Січ була напівавтономною державою, яка виникла в XVI столітті на території сучасної України. Держава відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні та була відома своєю унікальною системою управління та державного управління.

Запорізька Січ була заснована українськими козаками, які були групою населення, яке проживало на кордоні Речі Посполитої та Османської імперії. Козацтво відзначалося своєю військовою доблестю, а Січ була базою для військових походів проти сусідніх держав.

Система державного управління на Запорізькій Січі була надзвичайно децентралізованою, влада розподілялася між виборними ватажками Січі та військовою радою. Січ очолював «гетьман», який обирався військовою радою і відповідав за управління справами держави. Гетьманові радила старшинська рада, відома як «Кіш», яка відповідала за здійснення судочинства та управління державними справами.

На місцевому рівні система державного управління ґрунтувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «старості». Кожне староство очолював «староста», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Старости призначалися гетьманом і відповідали за управління відповідними територіями.

Запорізька Січ також була відома своєю військовою та судовою системами. Держава мала добре підготовлену армію, яка відповідала за оборону держави та за проведення військових кампаній проти сусідніх держав. Судовою системою керувала група посадових осіб, відомих як «судді», які відповідали за відправлення правосуддя та вирішення спорів.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління на Запорізькій Січі була її орієнтація на демократію та правопорядок. Держава була

республікою, влада в якій розподілялася між виборними ватажками Січі та військовою радою. Гетьмана обирала військова рада, а старост — місцеве населення.

Підсумовуючи, Запорізька Січ була напівавтономною державою, яка відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні. Держава була відома своєю унікальною системою управління та державного управління, яка включала децентралізовану систему розподілу влади, добре підготовлену армію та орієнтацію на демократію та верховенство права.

Гетьманщина була державою, яка виникла в XVII столітті на території сучасної України. Держава відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні та була відома своєю унікальною системою управління та державного управління.

Гетьманська доба в Україні XVII—XVIII століть — період значних політичних та адміністративних змін. Гетьманщина — автономна козацька держава, яка виникла в середині XVII століття і проіснувала до кінця XVIII століття. Адміністративний устрій Гетьманської держави був ієрархічним і мав кілька рівнів управління.

На вершині адміністративної структури знаходився гетьман, який був найвищою посадовою особою Гетьманщини. На гетьмана покладалося загальне керівництво державою, зокрема військова організація, збір податків і судочинство. Гетьмана обирала козацька рада, а йому допомагала група радників, у тому числі секретар гетьманату, який відповідав за ведення гетьманського листування.

При гетьмані були Козацька рада та Генеральна військова канцелярія. Козацька рада була законодавчим органом, який відповідав за прийняття законів і постанов. Він складався з представників різних козацьких полків і очолювався гетьманом. На Генеральну військову канцелярію покладалося керівництво військовими справами Гетьманщини, зокрема набір і підготовка вояків.

Наступним ступенем адміністративної структури були старшина і полковий уряд. Старшини були аристократією Гетьманщини, займали керівні

посади в адміністративних і військових структурах Гетьманщини. Управління окремими полками відповідав полковий уряд, який очолював полковий старшина, якого призначав гетьман.

Під полковим урядом стояли отамани та сотники. Отамани були керівниками окремих козацьких поселень, на них покладался охорона порядку та збір податків. Сотники відповідали за управління окремими козацькими військовими частинами та відповідали за належне спорядження та навчання воїнів.

Окрім цих рівнів управління, Гетьманська держава мала також складну систему судів та правових установ. Правова система Гетьманщини ґрунтувалася на поєднанні козацького та православного канонічного права і відповідала за вирішення спорів і відправлення правосуддя.

Загалом адміністративна структура Гетьманської держави була складною та ієрархічною, що відображало виклики управління великою багатоетнічною державою в період значних політичних і соціальних змін. Хоча Гетьманська держава змогла зберегти певну автономію та політичну стабільність протягом кількох століть, вона зрештою піддалася зовнішньому тиску та була поглинена Російською імперією наприкінці XVIII століття.

Вирішальну роль у розвитку Гетьманщини в XVII—XVIII ст. відіграло право. У цей період Гетьманщина була напівавтономною державою у складі Речі Посполитої зі значним ступенем самоврядування. Правова система Гетьманщини характеризувалася поєднанням традиційних звичаїв і практик, а також впливів польського та османського права.

Важливим правовим кодексом у Гетьманщині був Литовський статут, який діяв у Речі Посполитій із середини XVI ст. Литовський статут застосовувався в Гетьманщині поряд зі звичаєвим правом козацької доби і охоплював широке коло правових питань, зокрема право власності, сімейне та кримінальне право.

Крім цих кодексів, Гетьманщина мала також систему судів і суддів, які відповідали за виконання закону. Найважливішим судом був кошовий отаманський суд, який очолювався самим гетьманом і відповідав за розгляд

справ щодо вищої козацької старшини. Інші суди включали полковий суд, який розглядав справи за участю простих вояків, і гродський суд, до юрисдикції якого належали справи в містах Гетьманщини.

Однак правова система Гетьманщини не була без проблем. Одним із найсуттєвіших було протиріччя між традиційним козацьким правом і правовими кодексами Речі Посполитої. Ця напруга була особливо гострою у сфері прав власності, де традиційні козацькі звичаї часто суперечили більш формалізованій системі прав власності, яка існувала в Речі Посполитій.

Незважаючи на ці виклики, правова система Гетьманщини відіграла вирішальну роль у розвитку українського суспільства та державного управління в 17-му та 18-му століттях. Це допомогло встановити принципи самоврядування та верховенства права, які продовжуватимуть формувати українське суспільство в наступні століття.

Підсумовуючи, варто сказати, що організація державної влади та козацького самоврядування на Запорізькій Січі та в період Гетьманщини була унікальним і важливим періодом в історії державного управління в Україні. Козацька держава характеризувалася децентралізованою системою управління з розподілом влади між виборними особами та старшинською радою. Така система правління передбачала значну автономію та самоврядність козацького народу. Крім того, Гетьманат запровадив нову адміністративну практику, як-от заснування Генеральної військової канцелярії, що допомогло централізувати владу та впорядкувати адміністративні процеси. Незважаючи на виклики, які постали в цей період, зокрема іноземну окупацію та політичну нестабільність, спадщина Козацької держави та Гетьманщини продовжує формувати курс державного управління в Україні й донині. Розуміння історії козацького самоврядування та Гетьманщини є критично важливим для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть підвищити ефективність і результативність своєї адміністративної практики.

Тема 1.5. Державне будівництво в Україні XIX на початку XX ст.

- 1. Реорганізація системи управління після ліквідації гетьманства в Російській імперії.*
- 2. Реформи в Російській імперії 1860-1870-х років.*
- 3. Форми управління на західноукраїнських землях, що входили до складу Австрійської імперії.*
- 4. Участь українців у виборчих процесах Австро-Угорської імперії на початку XX ст.*

Завдання з ЄСВ

- Реорганізація адміністративно-територіального устрою в Україні після ліквідації Гетьманщини та Запорізької Січі.*
- Адміністративно-територіальний устрій Галичини, Північної Буковини та Закарпаття. Система державної влади та управління на західноукраїнських землях*

Російська імперія була однією з найбільших імперій в історії та відіграла значну роль в історії державного управління в Україні. Імперія характеризувалася високоцентралізованою системою управління, яка контролювалася царем і невеликою групою еліт. Імперія також була відома своєю репресивною політикою щодо українського населення, придушенням української мови, культури та самобутності.

Система державного управління в Російській імперії була високоцентралізованою, влада зосереджена в руках царя та його радників. Цар був найвищою владою в імперії та відповідав за управління всіма аспектами уряду та управління. Царя консультувала група чиновників, відома як «Рада міністрів», яка відповідала за управління окремими сферами держави.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «губернії». Кожну губернію очолював губернатор, який призначався царем і відповідав за керівництво губернськими справами. Губернатору радила рада чиновників, відома як «губернська дума», яка відповідала за здійснення правосуддя та управління державними справами.

Система державного управління в Російській імперії була високобюрократизованою і характеризувалася складною системою законів і постанов. Правова система ґрунтувалася на поєднанні російського та європейського права, і керувалася групою чиновників, відомих як «судді», які відповідали за відправлення правосуддя та вирішення суперечок.

Однією з найважливіших сторін системи державного управління в Російській імперії була її централізація та контроль. Імперія була високоцентралізованою, влада зосереджена в руках царя та його радників. Імперія також була відома своєю репресивною політикою щодо українського населення, придушенням української мови, культури та самобутності.

Політика Російської імперії щодо українського населення характеризувалася поєднанням придушення та асиміляції. Імперія прагнула придушити українську мову, культуру та ідентичність і замінити їх російською мовою, культурою та ідентичністю. Імперія також прагнула асимілювати

українське населення до Російської імперії шляхом поєднання такої політики, як русифікація та просування російської культури.

Період 1860-1870 рр. в Російській імперії ознаменувався низкою реформ, спрямованих на модернізацію та вдосконалення управління державою. Ці реформи були ініційовані царем Олександром II і були частиною його ширших зусиль з модернізації Російської імперії та приведення її у відповідність до стандартів Західної Європи.

Однією з найбільш значущих реформ цього періоду було скасування кріпосного права в 1861 році. Це стало великим кроком на шляху модернізації російської економіки та суспільства, а також призвело до значних змін в управлінні селом. Було також введено заходи земельної реформи, щоб надати колишнім кріпакам доступ до землі, і було створено нову систему місцевого самоврядування, щоб вони могли брати участь в управлінні своїми громадами.

Іншою важливою реформою було встановлення системи земства в 1864 році. Ця система створила мережу місцевих виборних зборів, відомих як земства, які відповідали за широкий спектр функцій місцевого самоврядування, включаючи освіту, охорону здоров'я та розвиток інфраструктури. Земства вважалися засобом підвищення ефективності та підзвітності місцевого управління, і вони відіграли важливу роль у модернізації сільських територій.

Інші помітні реформи цього періоду включали створення нової судової системи, впровадження нових навчальних закладів і розширення мережі залізниць. Ці реформи мали на меті наблизити Російську імперію до стандартів Західної Європи та покращити управління державою.

Незважаючи на значні зміни, викликані цими реформами, вони не обійшлися без проблем. Багатьом із цих реформ чинився опір, особливо з боку консервативних елементів дворянства та православної церкви. Крім того, реформи не зайшли достатньо далеко у вирішенні деяких основних проблем Російської імперії, таких як її самодержавна політична система та її залежність від застарілої сільськогосподарської економіки.

Загалом реформи 1860–1870-х років ознаменували важливий період змін в історії Російської імперії та мали тривалий вплив на розвиток сучасної держави. Вони стали значним кроком до модернізації та створення більш підзвітних та ефективних систем управління, а також допомогли закласти основу для подальших реформ у наступні десятиліття.

Австрійська імперія відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні протягом XVIII-XIX століть. Імперія характеризувалася системою управління, яка базувалася на децентралізованій системі розподілу влади, яка була відома як «Gemeindeautonomie». Система державного управління в Австрійській імперії відрізнялася орієнтацією на місцеве самоврядування, а також повагою до прав і привілеїв громадян.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «gemeinden». Кожне gemeinde очолювалося «gemeindevorstand», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Gemeindevorstand обирався з числа найбільш шанованих і впливових членів суспільства і відповідав за управління відповідними територіями.

Австрійська імперія також була відома своєю добре розвиненою системою права та правосуддя, якою керувала група чиновників, відомих як «судді». Правова система ґрунтувалася на поєднанні римського та німецького права та характеризувалася своєю спрямованістю на права та привілеї громадян. Судді обиралися з числа найбільш вчених і шанованих членів суспільства, вони відповідали за відправлення правосуддя і вирішення спорів.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління в Австрійській імперії була її орієнтація на місцеве самоврядування та права та привілеї громадян. Імперія була монархією, влада якої поділялася між імператором, дворянством і громадянами. Система управління ґрунтувалася на системі стримувань і противаг, яка забезпечувала розподіл влади між різними зацікавленими сторонами та підзвітність уряду громадянам.

Наприкінці 19 століття Австро-Угорська імперія почала запроваджувати виборчу реформу, яка розширила політичні права її громадян. Ці реформи мали значний вплив на політичну участь українців у межах імперії. До реформ українці були значною мірою відсторонені від політичної влади, але із запровадженням нового виборчого законодавства вони змогли повніше брати участь у політичному процесі.

Однією з найважливіших виборчих реформ було запровадження загального виборчого права для чоловіків у 1907 році, яке дало всім дорослим чоловікам право голосу на національних виборах. Це була значна зміна, оскільки раніше лише невеликий відсоток населення мав право голосу. Запровадження загального виборчого права дозволило українцям повніше брати участь у політичному процесі та мати більший вплив на управління імперією.

Ще однією важливою реформою було створення регіональних виборчих округів, що дало українцям більший голос у виборах місцевих чиновників. Ці округи створювалися в Галичині, Буковині та інших регіонах зі значною кількістю українського населення, і вони сприяли забезпеченню представництва українців у місцевих органах влади.

Незважаючи на ці виборчі реформи, українці все ще стикалися зі значними викликами в політичному процесі. Вони часто були маргіналізовані домінуючими національностями в Імперії, особливо німцями та угорцями, які мали більшість політичної влади. Українські політичні партії та кандидати також стикалися зі значними перешкодами у своїх спробах брати участь у політичному процесі, включаючи цензуру та обмеження політичної діяльності.

Незважаючи на ці виклики, українці змогли досягти значних успіхів у політичному процесі в цей період. Їм вдалося заснувати власні політичні партії, такі як Український національно-демократичний альянс та Українська радикальна партія, а також обрати власних представників до місцевих і національних органів влади. Ці політичні досягнення заклали основу для остаточного створення незалежної української держави після Першої світової війни.

Підсумовуючи, державотворчий процес в Україні протягом 19-го та початку 20-го століть був критичним періодом в історії державного управління в Україні. Ця епоха характеризувалася серією реформ, спрямованих на модернізацію адміністративної практики та установ, включаючи створення провінційних і окружних рад і запровадження загального виборчого права. У процесі державотворення також виникли нові політичні та громадські рухи, наприклад Український національний рух, який відіграв важливу роль у формуванні курсу державного управління в Україні. Незважаючи на виклики, з якими зіткнулися протягом цього періоду, зокрема іноземна окупація та політична нестабільність, спадщина процесу державного будівництва продовжує формувати розвиток державного управління в Україні донині. Розуміння історії державного будівництва в Україні має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть підвищити ефективність і результативність своїх адміністративних практик та установ.

Розділ 2. Державне будівництво та управління в Україні 1917-2022 рр.

Тема 2.1. Відродження української національної держави (1917-1921 рр.). Роль і місце УНР, ЦР, Директорії у формуванні центральних, крайових і місцевих органів влади.

1. *Діяльність Центральної Ради з відродження української національної держави.*
2. *Директорія УНР.*
3. *Створення Української Держави П.Скоропадським та її теоретичні основи.*
4. *Національно – демократична концепція розбудови ЗУНР.*

Завдання з ЄСВ

- *З'ясуйте причини розвитку класово-монархічної моделі української держави та системи органів державного управління у працях В. Липинського.*
- *Анархічні утворення періоду Української революції.*

Українська Центральна Рада була органом самоврядування, який був створений у 1917 році, у розпал Першої світової війни та розпаду Російської імперії. Центральна Рада відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні, оскільки їй належало створення першої української держави Нового часу — Української Народної Республіки.

У березні 1917 року в Києві було створено Українську Центральну Раду, яка складалася з представників різних політичних партій і регіонів України. Головною метою Центральної Ради було створення Української держави, яка ґрунтувалася б на засадах демократії, свободи та поваги до прав людини.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «земства». Кожне земство очолював «староста», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Старости призначалися Центральною Радою і відповідали за управління відповідними територіями.

Центральна Рада також мала розвинену систему права і судочинства, яка базувалася на поєднанні українського та європейського права. Правовою системою керувала група посадових осіб, відомих як «судді», які відповідали за відправлення правосуддя та вирішення суперечок.

Одним із найважливіших аспектів системи державного управління Центральної Ради була його орієнтація на права та привілеї громадян. Центральна Рада надала певні права і привілеї громадянам України, зокрема право на участь в управлінні державою, право на власність, право на справедливий суд. Центральна Рада також обмежувала владу уряду, забезпечувала підзвітність уряду перед громадянами.

Павло Скоропадський був українським полководцем, який недовго був гетьманом України, очолюючи уряд, створений за підтримки Німеччини та Австро-Угорщини. Уряд Скоропадського, створений у 1918 році, відіграв важливу роль в історії державного управління в Україні, оскільки відповідав за управління Українською державою в період значної політичної та економічної нестабільності.

Уряд Скоропадського характеризувався високоцентралізованою системою управління, влада зосереджена в руках гетьмана та його радників. Уряд був організований навколо системи міністерств, які відповідали за управління окремими сферами управління. Гетьмана консультувала група чиновників, відома як «Державний Секретаріат», яка відповідала за управління справами уряду.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «старости». Кожен староста відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Старости призначалися гетьманом і відповідали за управління відповідними територіями.

Уряд Скоропадського також вирізнявся своєю спрямованістю на економічний розвиток і модернізацію. Уряд запровадив низку ініціатив, спрямованих на модернізацію української економіки, включаючи розробку нової валюти, створення центрального банку та заохочення іноземних інвестицій в Україну.

Одним із найважливіших аспектів уряду Скоропадського була його спрямованість на просування української культури та ідентичності. Уряд сприяв

використанню української мови та підтримував розвиток українських культурних установ, таких як університети та музеї.

Директорія була короточасним урядом, який існував в Україні в хаотичний період після розпаду Російської імперії та закінчення Першої світової війни. Її було створено в листопаді 1918 року Українською Центральною Радою, яка була політичною організацією, яка мала було створено в перші дні українського руху за незалежність.

Директорію очолив Володимир Винниченко, видатний український політик і письменник, і вона мала виконувати функцію тимчасового уряду незалежної Української держави. Спочатку Директорію визнали кілька європейських держав, зокрема Франція, Італія та Чехословаччина, але вона так і не змогла встановити міцний контроль над Україною.

За час свого короткого перебування при владі Директорат зіткнувся з низкою проблем. Їй протистояли різні фракції всередині України, зокрема більшовики, білі росіяни та українські націоналістичні групи, які змагалися за контроль над новою незалежною державою. Директорія також зіткнулася з протидією сусідніх держав, зокрема Польщі, яка прагнула встановити власну сферу впливу в Україні.

Незважаючи на ці виклики, Директорія змогла створити дієвий уряд і просунути до створення незалежної української держави. Було створено національну армію, систему державного управління та мережу дипломатичних відносин з іншими країнами. Директорія також докладала зусиль для популяризації української мови та культури, створила систему народної освіти для сприяння грамотності та освіченості населення.

Однак Директорія зрештою не змогла встановити стабільний контроль над Україною, і її було розпущено в січні 1919 року після державного перевороту під проводом Симона Петлюри, іншого видатного українського політика. Розпуск Директорії ознаменував кінець ранньої фази українського руху за незалежність і проклав шлях для створення більш стабільної, але все ще суперечливої української держави в наступні роки.

Західноукраїнська республіка була недовготривалою державою, яка була створена в 1918 році після розпаду Австро-Угорської імперії. Західноукраїнська республіка відіграла важливу роль в історії державного управління в Україні, оскільки відповідала за управління територією, де проживало різноманітне населення з різними мовами, релігіями та культурними традиціями.

Західноукраїнська республіка характеризувалася державним устроєм, який ґрунтувався на принципах демократії, верховенства права та дотримання прав людини. Уряд був організований навколо системи міністерств, які відповідали за управління окремими сферами управління. Головою уряду був прем'єр-міністр, який відповідав за керівництво справами уряду.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «округи». Кожен округ очолював «староста», який відповідав за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Старости призначалися урядом і відповідали за управління відповідними територіями.

Західноукраїнська республіка відзначалася також орієнтацією на пропаганду української мови та культури. Уряд сприяв використанню української мови та підтримував розвиток українських культурних установ, таких як університети та музеї.

Історія анархізму в Україні була складною та різноманітною, і анархісти відігравали значну роль у політичних та соціальних рухах країни. Анархізм виник як політична ідеологія наприкінці 19 століття з публікацією праць таких мислителів-анархістів, як Петро Кропоткін і Михайло Бакунін. Анархізм відкидав ідею централізованого управління і виступав за суспільство, засноване на добровільній співпраці та взаємодопомозі.

В Україні анархісти були активні на початку 20-го століття, особливо під час хаотичного періоду після розпаду Російської імперії та закінчення Першої світової війни. Анархісти брали участь у різноманітних політичних і соціальних рухах, включаючи рух за незалежність України та робітничий рух. Вони також

брали активну участь у сприянні освіти та грамотності, а також у створенні кооперативів і самокерованих підприємств.

Анархісти в Україні були відомі своєю опозицією до більшовицького уряду, який вони вважали іншою формою централізованої влади, яка була такою ж репресивною, як і попередній режим. Вони брали участь у ряді повстань і повстань проти більшовиків, у тому числі в Кронштадтському повстанні 1921 року. Анархісти також відіграли значну роль у русі Махна, який був селянським повстанням, яке виникло на півдні України в перші роки Радянського Союзу.

Попри свою опозицію до централізованого уряду, анархісти в Україні не були проти всіх форм правління. Вони вірили в принципи самоврядування і виступали за суспільство, засноване на добровільних асоціаціях і взаємодопомозі. Вони також брали участь у створенні різних форм самоврядування, таких як ради робітників і громадські збори, які мали сприяти місцевій автономії та прийняттю рішень.

На завершення можна сказати, що відродження української національної держави між 1917 і 1921 роками було критичним періодом в історії державного управління в Україні. УНР, ЦР і Директорія відігравали важливу роль у формуванні центральних, крайових і місцевих органів влади, які були необхідними для функціонування держави. Ці органи запровадили нові адміністративні практики, такі як створення регіональних рад і створення нової державної служби, що допомогло модернізувати адміністративні структури та процеси. Відродження української національної держави не обійшлося без викликів, включаючи іноземну окупацію та політичну нестабільність, але воно зрештою заклало основу для розвитку сучасного державного управління в Україні. Розуміння історії відродження української національної держави має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть спиратися на адміністративні практики та інституції, які були створені в цей період.

Тема 2.2 Радянська модель державного будівництва та створення органів управління. Реалізація цієї моделі на практиці в Україні 1918-1945 рр.

- 1. Форма і сутність держави диктатури пролетаріату та система управління нею.*
- 2. Реформи органів влади згідно з конституціями УРСР 1919, 1929, 1937 років.*

Завдання з ЄСВ

- *Проаналізувати державне управління в період становлення та зміцнення радянської влади в Україні (грудень 1917-1929 рр.)*
- *З'ясуйте причини перебудови апарату державного управління в Україні у зв'язку зі створенням СРСР.*

Радянський Союз відіграв вирішальну роль в історії державного управління в Україні з 1919 по 1945 рік. Цей період став свідком встановлення радянського режиму, який змінив економічний, соціальний і політичний ландшафт України та мав глибокий вплив на розвиток країни.

У 1917 році більшовицька партія захопила владу в Росії, скинувши Тимчасовий уряд, створений після Лютневої революції. У 1918 році більшовики створили Радянський Союз, соціалістичну державу, яка базувалася на принципах комунізму. Того ж року Радянський Союз вторгся в Україну, спричинивши конфлікт, який триватиме кілька років.

Вторгнення Радянського Союзу в Україну в 1918 році ознаменувало початок періоду значних політичних, економічних і соціальних потрясінь. Радянський режим прагнув перетворити Україну на соціалістичну державу, розпочав програму націоналізації, колективізації та індустріалізації.

Система державного управління в Радянському Союзі була високо централізованою, влада зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва. Радянський режим встановив державну систему, яка базувалася на принципах централізованого планування та державної власності на засоби виробництва.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «райони». Кожен район очолювався «районною радою», яка відповідала за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Районні ради призначалися Комуністичною партією і відповідали за управління відповідними територіями.

Радянський Союз також відзначався своєю зосередженістю на просуванні освіти та грамотності. Радянський режим створив систему народної освіти, яка була покликана забезпечити базову освіту для всіх громадян, а також сприяти грамотності та науковим знанням. Радянський режим також сприяв розвитку мистецтва та культури, підтримував створення таких культурних установ, як театри, музеї та бібліотеки.

Одним із найбільш суперечливих аспектів панування Радянського Союзу над Україною була його політика щодо української мови та культури. Радянський режим прагнув сприяти використанню російської мови та придушувати використання української. Радянський режим також прагнув підірвати культурну самобутність українського народу та сприяти розвитку російської культурної ідентичності.

Конституція Радянського Союзу 1929 і 1937 років відіграла значну роль в історії державного управління в Україні. Ці конституції відіграли важливу роль у визначенні ролі радянської держави та її інституцій і мали глибокий вплив на політичний і соціальний розвиток країни.

Радянська Конституція 1929 року була першою конституцією Радянського Союзу і мала на меті кодифікувати принципи соціалізму та роль держави в економіці та суспільстві. Конституція встановила систему правління, яка базувалася на принципах централізованого планування та державної власності на засоби виробництва. Конституція також встановила систему правління, яка базувалася на ієрархії радянських інституцій, влада зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва.

Конституція закріпила систему державного управління, яка характеризувалася високим ступенем централізації. Влада була зосереджена в руках комуністичної партії та її керівництва, які відповідали за управління державою та її установами. На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «райони». Кожен район очолювався «районною радою», яка відповідала за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта

та охорона здоров'я. Районні ради призначалися Комуністичною партією і відповідали за управління відповідними територіями.

Радянська Конституція 1937 року була переглянутою версією конституції 1929 року і мала на меті посилити роль комуністичної партії в Радянській державі. Конституція встановила систему правління, яка базувалася на принципах централізованого планування та державної власності на засоби виробництва. Конституція також встановила систему правління, яка базувалася на ієрархії радянських інституцій, влада зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва.

Радянська Конституція 1937 р. характеризувалася високим ступенем централізації та авторитаризму. Влада була зосереджена в руках комуністичної партії та її керівництва, які відповідали за управління державою та її установами. На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «області». Кожну область очолювала «обласна рада», яка відповідала за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Обласні ради призначалися Комуністичною партією і відповідали за управління відповідними територіями.

Період з 1918 по 1945 рік ознаменувався значними змінами в правовій системі України, коли країна перейшла від напіваавтономного стану в складі Російської імперії до республіки в складі Радянського Союзу. У цей період правова система України формувалася на засадах марксистсько-ленінської ідеології, яка підкреслювала роль держави в регулюванні економічної та соціальної діяльності.

Одним із найважливіших правових подій цього періоду було запровадження радянської правової системи, яка ґрунтувалася на принципах соціалістичної законності та класової справедливості. Радянська правова система мала замінити традиційну правову систему Російської імперії, яка вважалася репресивною та несправедливою. Радянська правова система

характеризувалася сильним наголосом на правах робітників і селян і надавала велике значення соціальній та економічній рівності.

Правова система Радянського Союзу також характеризувалася високоцентралізованою системою управління зі значною владою, наданою Комуністичній партії та її керівництву. Ця система управління мала сприяти ефективності та координації, але вона також призвела до концентрації влади в руках невеликої групи чиновників.

У цей період правова система України зазнала значних змін, оскільки були введені нові закони та постанови, спрямовані на досягнення цілей Комуністичної партії. Ці зміни включали введення нового трудового законодавства, яке встановлювало мінімальну заробітну плату та норми робочого часу, а також створення колгоспів, які мали сприяти продуктивності та ефективності сільського господарства.

Незважаючи на ці зміни, правова система України в цей період не обійшлася без проблем. Сильно централізований характер радянської правової системи часто призводив до недостатнього реагування на місцеві потреби та проблеми, а акцент Комуністичної партії на політичній лояльності іноді призводив до зловживань владою та порушень прав особи.

Загалом правова система України в період з 1918 по 1945 рр. відзначена значними змінами в процесі переходу країни до соціалістичної держави в складі Радянського Союзу. Хоча правова система цього періоду характеризувалася сильним наголосом на ролі держави в регулюванні економічної та соціальної діяльності, вона також зіткнулася зі значними проблемами, оскільки намагалася збалансувати цілі ефективності та координації з необхідністю поважати права особи та сприяти місцевій автономії.

Підсумовуючи, радянська модель державного будівництва та створення органів управління мали значний вплив на державне управління в Україні між 1918 і 1945 роками. Радянський уряд запровадив централізовану систему управління, влада зосереджена на вищих рівнях влади. Реалізація цієї моделі на практиці в Україні ознаменувалася низкою реформ, спрямованих на

модернізацію адміністративних структур і процесів, таких як запровадження п'ятирічного плану та створення нової державної служби. Проте для радянської моделі також був характерний авторитаризм та придушення інакодумства, що мало негативні наслідки для державного управління в Україні. Незважаючи на ці виклики, спадщина радянської моделі державного будівництва та створення органів управління певною мірою продовжує формувати курс державного управління в Україні донині. Розуміння історії радянської моделі державного будівництва та її впровадження в Україні має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть спиратися на адміністративну практику та інституції, які були створені в цей період, уникаючи при цьому помилок минуле.

Тема 2.3 Республіканські устрої УРСР у повоєнний період та умови пошуку оптимальної моделі розбудови Української держави (1945-1991 рр.).

- 1. Централізація влади в Україні під час державного будівництва, адміністративно-територіальних реформ та періоди їх лібералізації.*
- 2. Об'єктивні умови та суб'єктивні чинники кризи соціалістичної системи та СРСР на рубежі 70-90-х рр. XX ст.*

3. Конституція УРСР 1978 р

Завдання з ЄСВ

- *За яких обставин відбувалася «перебудова» в УРСР у другій половині 1980-х років.*

Правління Радянського Союзу в Україні з 1945 по 1991 рік характеризувалося системою правління, яка базувалася на принципах комунізму, влада була зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва. У цей період Радянський Союз створив високоцентралізовану систему державного управління, яка була покликана сприяти інтересам держави, а не потребам громадян.

На національному рівні система державного управління базувалася на ієрархії радянських інституцій, влада зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва. Вищим органом влади в Радянському Союзі було Політбюро, невелика група посадових осіб, які відповідали за прийняття рішень про напрямок розвитку держави. Нижче за Політбюро була низка радянських міністерств, які відповідали за управління окремими сферами державного управління.

На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «райони» та «області». Кожен район очолювався «районною радою», яка відповідала за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Районні ради призначалися Комуністичною партією і відповідали за управління відповідними територіями.

Правління Радянського Союзу в Україні характеризувалося політикою русифікації, яка мала на меті сприяти використанню російської мови та придушувати використання української мови та культури. Радянський режим прагнув підірвати культурну самобутність українського народу та сприяти розвитку російської культурної ідентичності. Ця політика була особливо

суперечливою в Україні, де існували сильні традиції української мови та культури.

Правління Радянського Союзу в Україні також відзначалося акцентом на індустріалізації та економічному розвитку. Радянський режим прагнув сприяти індустріалізації та модернізації економіки через програму централізованого планування та державної власності на засоби виробництва. Під час правління Радянського Союзу в Україні також було створено систему народної освіти, яка була покликана забезпечити базову освіту для всіх громадян, а також сприяти розвитку грамотності та наукових знань.

Епоха Хрущова, яка тривала з 1953 по 1964 роки, була часом значних змін і реформ в державному управлінні та управлінні в Україні. У цей період Радянський Союз очолював Микита Хрущов, який був відомий своїми зусиллями з реформування та модернізації радянської системи.

В Україні епоха Хрущова ознаменувалася низкою значних зрушень у сферах державного управління та управління. Це включало запровадження нових інститутів влади, таких як Верховна Рада Української РСР, яка була створена в 1954 році як найвищий законодавчий орган в Україні. Створення Верховної Ради стало значним кроком до більшої політичної автономії для України та відкрило шлях до остаточної незалежності країни в майбутньому.

Епоха Хрущова характеризувалася також значним економічним розвитком України, оскільки промисловий і сільськогосподарський сектори країни швидко розвивалися. Це зростання було спричинено значними інвестиціями радянського уряду, який прагнув сприяти економічному розвитку та модернізації всієї країни.

Окрім цих подій, епоха Хрущова також відзначилася значними соціальними та культурними змінами в Україні. Хрущов прагнув сприяти більш ліберальному та відкритому суспільству, і він заохочував більшу мистецьку та культурну свободу. Це призвело до розквіту мистецького та культурного самовираження в Україні, оскільки митці, письменники та інтелектуали почали розширювати межі того, що вважалося прийнятним у радянському суспільстві.

Незважаючи на ці значні зміни та реформи, епоха Хрущова не обійшлася без проблем. Запровадження нових інститутів уряду часто призводило до недостатнього реагування на місцеві потреби та проблеми, а акцент Комуністичної партії на політичній лояльності іноді призводив до зловживань владою та порушень прав особи.

Епоха Брежньєва, яка тривала з 1964 по 1982 роки, була часом стабільності та спадкоємності державного управління та управління в Україні. У цей період Радянський Союз очолював Леонід Брежньєв, який був відомий своїм акцентом на стабільності, спадкоємності та збереженні радянської системи.

В Україні брежньєвська ера ознаменувалася низкою значних подій у сферах державного будівництва та управління. Це включало створення складної системи державних установ, включаючи суди, прокуратуру та поліцію, які мали сприяти верховенству права та забезпечувати чесне та справедливе застосування правових принципів.

Незважаючи на значне економічне зростання цього періоду, епоха Брежньєва також характеризувалася значною політичною та соціальною стагнацією. Радянський уряд робив сильний наголос на політичній стабільності та спадкоємності, що часто призводило до недостатнього реагування на місцеві потреби та проблеми. Крім того, радянський уряд високо цінував політичну лояльність, що іноді призводило до зловживань владою та порушень прав особи.

Період перебудови, який почався в середині 1980-х років і тривав до розпаду Радянського Союзу в 1991 році, був часом значних змін і реформ в Україні. У цей період радянський уряд на чолі з Михайлом Горбачовим прагнув реформувати та модернізувати радянську економіку та політичну систему з метою сприяння більшій ефективності та прозорості.

Перебудова також внесла значні зміни в правову систему України, оскільки були введені нові закони та нормативні акти для сприяння більшій прозорості та підзвітності. Ці зміни включали запровадження нових норм, що регулюють бізнес і торгівлю, а також створення нових механізмів участі громадян в управлінні та захисту прав і свобод особи.

Одним із найважливіших аспектів перебудови в Україні було зростання громадянського суспільства, оскільки окремі особи та групи почали організовуватися та виступати за більші політичні та соціальні зміни. Це включало появу нових політичних партій і рухів, таких як Народний Рух України, який відіграв значну роль у переході країни до незалежності.

Незважаючи на значні зміни, спричинені перебудовою, цей період не обійшовся без викликів. Перехід до ринково-орієнтованої економіки часто був важким і болісним, а втрата радянських субсидій і підтримки призвела до значних економічних труднощів для багатьох українців. Крім того, політичні та соціальні зміни, викликані перебудовою, призвели до значних соціальних і політичних потрясінь, коли багато осіб і груп змагалися за владу та вплив у новому політичному ландшафті.

Радянська Конституція 1977 р. відіграла значну роль в історії державного управління в Україні. Ця конституція мала на меті кодифікувати принципи соціалізму та роль держави в економіці та суспільстві та мала глибокий вплив на політичний і соціальний розвиток країни.

Радянська Конституція 1977 р. встановила державну систему, яка ґрунтувалася на принципах централізованого планування та державної власності на засоби виробництва. Конституція також встановила систему правління, яка базувалася на ієрархії радянських інституцій, влада зосереджена в руках Комуністичної партії та її керівництва.

Радянська Конституція 1977 р. характеризувалася високим ступенем централізації та авторитаризму. Влада була зосереджена в руках комуністичної партії та її керівництва, які відповідали за управління державою та її установами. На місцевому рівні система державного управління базувалася на мережі адміністративних одиниць, відомих як «області». Кожну область очолювала «обласна рада», яка відповідала за збір податків, підтримання законності та порядку та надання основних послуг, таких як освіта та охорона здоров'я. Обласні ради призначалися Комуністичною партією і відповідали за управління відповідними територіями.

Радянська Конституція 1977 року відзначилася своєю спрямованістю на розвиток освіти та грамотності. Радянський режим створив систему народної освіти, яка була покликана забезпечити базову освіту для всіх громадян, а також сприяти грамотності та науковим знанням. Радянський режим також сприяв розвитку мистецтва та культури, підтримував створення таких культурних установ, як театри, музеї та бібліотеки.

Одним із найбільш суперечливих аспектів панування Радянського Союзу над Україною була його політика щодо української мови та культури. Радянський режим прагнув сприяти використанню російської мови та придушувати використання української. Радянський режим також прагнув підірвати культурну самобутність українського народу та сприяти розвитку російської культурної ідентичності.

Підсумовуючи, республіканські структури УРСР у післявоєнний період ознаменували переломний період в історії державного управління в Україні. Радянська влада запровадила централізовану систему управління із зосередженням влади на вищих щаблях влади, але умови пошуку оптимальної моделі розбудови української держави були складними й непростими. Радянський уряд зіткнувся із завданням балансування конкуруючих інтересів та ідеологій, у тому числі інтересів центрального уряду та місцевої влади, а також потреби модернізувати адміністративні структури та процеси, зберігаючи також політичний контроль. Незважаючи на ці виклики, спадщина республіканських структур Української РСР у післявоєнний період продовжує формувати курс державного управління в Україні донині. Розуміння історії цього періоду має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть спиратися на адміністративну практику та інституції, які були створені в цей період, водночас навчаючись на помилках минулого.

Тема 2.4 Формування органів державної влади та управління в умовах
проголошення України незалежною державою

- 1. Проголошення суверенітету України та формування нової системи влади.*
- 2. Інститути президента і парламенту.*
- 3. Конституційний процес та його вплив на розвиток держави, залучення громадян до засад управління.*

Завдання з ЄСВ

- *Логіка побудови системи управління в незалежній українській державі (1991-2014 рр.).*
- *З'ясуйте причини подальшої трансформації державної влади та місцевого самоврядування, закріпивши основні принципи їх діяльності в Конституції України 1996, 2004, 2014 років.*

Період з 1991 по 2022 роки став одним із значних змін в історії державного управління в Україні. Після розпаду Радянського Союзу Україна зіткнулася зі значним викликом у створенні нової системи правління, яка базувалася б на принципах демократії та верховенства права.

Однією з найважливіших подій в історії державного управління в Україні було прийняття нової конституції в 1996 році. Ця конституція мала на меті встановити систему правління, засновану на принципах демократії, верховенства права та поваги за права людини. Конституція встановила систему правління, яка ґрунтувалася на поділі влади, коли влада розподілялася між виконавчою, законодавчою та судовою гілками влади. Конституція також встановила систему правління, яка ґрунтувалася на принципах федералізму, де влада розподілялася між центральним урядом і регіонами.

Конституція України 1996 року стала визначною подією в історії державного управління в Україні. Ця конституція мала на меті встановити систему правління, яка базувалася б на принципах демократії, верховенства права та поваги до прав людини, і мала глибокий вплив на політичний і соціальний розвиток країни.

Конституція України 1996 р. встановила державний устрій, який ґрунтувався на поділі влади, з поділом влади між виконавчою, законодавчою та судовою гілками влади. Конституція також встановила систему правління, яка ґрунтувалася на принципах федералізму, де влада розподілялася між центральним урядом і регіонами.

Конституція України 1996 року вирізнялася своєю спрямованістю на захист прав і свобод особи. Конституція встановила низку прав і свобод, які мали на меті захистити гідність і автономію особи, включаючи право на свободу слова, свободу віросповідання та право на справедливий суд. Конституція також встановила систему правління, засновану на принципах верховенства права, з судовою гілкою влади, відповідальною за дотримання закону та захист прав особи.

Однією з найважливіших особливостей Конституції України 1996 р. була спрямованість на децентралізацію влади. Конституція встановила систему правління, яка ґрунтувалася на принципах федералізму, при цьому влада розподілялася між центральним урядом і регіонами. Це був значний відхід від високоцентралізованої системи управління, яка була встановлена в Радянському Союзі.

Конституція України 1996 р. також відзначалася своєю спрямованістю на сприяння економічному розвитку та соціальному добробуту. Конституція встановила низку прав і обов'язків, спрямованих на сприяння економічному зростанню та соціальному добробуту, включаючи право на працю, право на освіту та право на охорону здоров'я. Конституція також встановила систему уряду, яка відповідала за регулювання економіки та надання соціальних послуг.

Спадок української Конституції 1996 року можна побачити в сучасній Україні, де принципи демократії, верховенства права та поваги до прав людини продовжують залишатися важливими опорами держави. Конституція України 1996 року є нагадуванням про важливість демократичних цінностей, про необхідність популяризації цих цінностей у сучасному світі. Розуміння історії державного управління в Україні має вирішальне значення для студентів-істориків та державного управління, оскільки воно забезпечує основу для розуміння розвитку держави та її інститутів. Спадщина Конституції України 1996 року є нагадуванням про важливість демократії, свободи та поваги до прав людини та про необхідність популяризації цих цінностей у сучасному світі.

Період з 1991 по 2022 рік також характеризувався значними економічними змінами в Україні. Після розпаду Радянського Союзу Україна зіткнулася зі значними економічними проблемами, включаючи високий рівень інфляції, безробіття та економічну стагнацію. Проте на початку 2000-х років Україна пережила період економічного зростання, який був зумовлений розширенням приватного сектору та лібералізацією економіки.

Період з 1991 по 2022 рік також характеризувався значними викликами у сфері державного управління. Корупція та неефективність були серйозними викликами в перші роки незалежності України, і ці виклики зберігаються впродовж багатьох років. Український уряд намагався створити ефективну систему управління, і були значні проблеми у сфері правоохоронної діяльності, державних послуг і регуляторного нагляду.

Однією з найважливіших подій в історії державного управління в Україні за останні роки стала Революція Гідності 2014 року. Ця революція призвела до повалення уряду Президента Віктора Януковича та встановлення нового уряду, який мав на меті принципи демократії, верховенства права та поваги до прав людини. Революція Гідності стала визначним моментом в історії державного управління в Україні та значним кроком вперед у демократичному розвитку країни.

Незважаючи на значні виклики, з якими зіткнулася Україна у сфері державного управління, за останні роки країна досягла значного прогресу. В Україні відбувся процес децентралізації, у результаті якого влада передана від центрального уряду до регіонів. Країна також досягла прогресу в сфері економічних реформ, коли уряд запровадив низку реформ, спрямованих на сприяння економічному зростанню та розвитку.

Інститут президентства в Україні зазнав значних змін після здобуття країною незалежності в 1991 році. Згідно з Конституцією України, президент є главою держави і відповідає за представництво країни в міжнародних справах, а також за забезпечення реалізації урядової політики та рішень.

Президентство відіграло значну роль у формуванні політичного ландшафту України та характеризувалося низкою різних політичних особистостей і підходів протягом багатьох років. Перший президент України Леонід Кравчук обіймав цю посаду з 1991 по 1994 рік і був відомий своїми зусиллями, спрямованими на становлення України як незалежної держави та просування більших політичних та економічних реформ.

Наступником Кравчука став Леонід Кучма, який обіймав цю посаду з 1994 по 2005 рік. Кучма був відомий своїми зусиллями щодо сприяння економічному зростанню та модернізації, а також своїм акцентом на підтримці міцних зв'язків з Росією. Проте президентство Кучми також відзначалося значними суперечностями, зокрема звинуваченнями в корупції та порушеннях прав людини.

У 2005 році Віктора Ющенка було обрано президентом після Помаранчевої революції, народного повстання, яке мало на меті просування більшої політичної свободи та демократії в Україні. Президентство Ющенка було відзначене зусиллями щодо просування більших політичних та економічних реформ, а також значною напругою у відносинах з Росією.

Наступником Ющенка став Віктор Янукович, який обіймав цю посаду з 2010 по 2014 рік. Янукович був відомий своєю проросійською позицією, і його президентство відзначалося значною політичною та соціальною напруженістю, кульмінацією якої стали протести на Євромайдані та його остаточне усунення від влади.

Після відставки Януковича президентство обіймали Петро Порошенко (2014-2019) і Володимир Зеленський (2019-2022). І Порошенко, і Зеленський підкреслили свою відданість політичним та економічним реформам, а також сприянню інтеграції України в Європу.

Інститут парламенту в Україні зазнав значних змін після здобуття країною незалежності в 1991 році. Верховна Рада є найвищим законодавчим органом в Україні і відповідає за прийняття законів і контроль за роботою уряду.

Після здобуття незалежності Верховна Рада відіграла ключову роль у формуванні політичного ландшафту України, і протягом багатьох років характеризувалася низкою різних політичних партій і коаліцій. У перші роки незалежності у Верховній Раді домінували Комуністична партія та її союзники, але зі зміною політичного ландшафту в Україні з'являлися нові партії та рухи, що відображало зміну соціальних та економічних умов у країні.

Одним із найважливіших подій в інституті парламенту в Україні стало прийняття нової Конституції в 1996 році, яка встановила нову систему правління, засновану на парламентсько-президентській системі. Згідно з цією системою, Верховна Рада наділялася більшими повноваженнями щодо контролю за роботою уряду, а також відповідала за затвердження основних урядових призначень і законів.

Незважаючи на ці зміни, останніми роками Верховна Рада зіткнулася зі значними проблемами. Політична поляризація, корупція та звинувачення в політичному втручанні були серйозними проблемами та сприяли відсутності довіри до установи серед української громадськості.

Одним із найбільш важливих викликів, з якими зіткнулася Верховна Рада протягом останніх років, є триваючий конфлікт на сході України, який створив значні проблеми для функціонування інституції. Конфлікт призвів до зриву політичного та соціального консенсусу та ускладнив Верховній Раді проведення суттєвих реформ і вирішення нагальних потреб українського народу.

Заглядаючи вперед, необхідно буде докладати продовження зусиль для вирішення проблем, з якими стикається інститут парламенту в Україні, і для забезпечення того, щоб він залишався сильним і ефективним інститутом влади. Це вимагатиме зусиль для сприяння більшій прозорості та підзвітності в законодавчому процесі, для боротьби з корупцією та політичним втручанням, а також для сприяння більшому політичному та соціальному консенсусу серед політичних партій України та груп громадянського суспільства.

Період з 1991 по 2022 роки став одним із значних змін в історії державного управління в Україні. Незважаючи на значні виклики, з якими зіткнулася країна,

Україна досягла прогресу в сферах демократичного врядування, економічних реформ і державного управління. Спадщина подій цього періоду продовжуватиме формувати майбутнє державного управління в Україні та створюватиме основу для подальшого демократичного та економічного розвитку країни.

Підсумовуючи, слід зазначити, що становлення органів державної влади та управління в умовах проголошення України незалежною державою у 1991 році стало переломним періодом в історії державного управління в Україні. Новий незалежний уряд зіткнувся з важким завданням створення дієвої системи управління, включаючи створення нової конституції та встановлення нових адміністративних структур і процесів. Цей період спостерігався бурхливою діяльністю, включаючи створення нових міністерств, розробку нової політики та правил, а також модернізацію адміністративної практики. Незважаючи на виклики, які постали в цей період, зокрема економічні труднощі та політична нестабільність, спадщина формування органів державної влади та управління в умовах проголошення незалежності України продовжує формувати курс державного управління в Україні й досі. . Розуміння історії цього періоду має вирішальне значення для нинішніх і майбутніх державних адміністраторів в Україні, оскільки вони прагнуть спиратися на адміністративну практику та інституції, які були створені в цей період, а також прокладають курс на майбутнє, який відображає потреби та прагнення український народ.

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

2. Історія держави і права України : підручник. / В.М. Іванов - К. : КУП НАНУ, 2013. - 892с.
3. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М. Головка та ін. ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: Майдан, 2018. – 616 с.
4. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / [Г. С. Одінцова, В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Ю. Амосова, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2012. – 252 с.
5. Усаченко Л. М., Тимцуник В. І. Історія державного управління в Україні : навч. посіб. / Усаченко Л. М., Тимцуник В. І. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 292 с.

Додаткова

1. Білоконь М. В. Органи державного управління та місцеве самоврядування в Російській імперії у другій половині XIX ст.(на матеріалах Лівобережної України): історико-правове дослідження. Автореферат дис.... канд. юр. наук. – К.: 2002.
2. Войтович Р. Модернізація державного управління в умовах глобальної інтеграції / Р. Войтович // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2013. - № 2. - С. 14-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2013_2_4.
3. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с
4. Державне управління в Україні в період гетьманату (квітень-грудень 1918 р.) : Автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / О. І. Яременко; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. - К., 1999. - 20 с.

5. Іншин М. І. Історія виникнення, розвитку та формування державної служби в Україні / М. І. Іншин // Юридична наука і практика. — 2011. — № 2. — С. 4-9.
6. Історія держави і права України : навч. посіб. / В. М. Іванов. — Київ: Атіка, 2003. — 416 с.
7. Історія держави і права України: хрестоматія-практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право» / О. А. Гавриленко, І. А. Логвиненко, Л. В. Новікова. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. — 309 с.
8. Історія державної служби в Україні: у 5 т. / [О.Г. Аркуша, О.В. Бойко, Є.І. Бородін та ін.; відп. ред. Т.В. Мотренко, В.А. Смолій; редкол.: С.В. Кульчицький (кер. авт. кол.) та ін.]; Голов. упр. держ. служби України, Ін-т історії НАН України. — К.: Ніка-Центр, 2009. — Т. 2. — С. 325.
9. Мельниченко А. А. Антикризове державне управління в контексті подолання проблеми бідності: соціологічний підхід / Мельниченко А. А., Мельниченко С. В., Бондаренко А. І. // Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. — 2010. — № 4(8). — С. 67–74.
10. Надолішній П. Державне управління в Україні на перехресті тисячоліть: виклики, загрози і перспективи / П. Надолішній // Актуальні проблеми державного управління. - 2014. - Вип. 2. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_2_3.
11. Органи влади і управління Української держави (друга половина XVII-XVIII ст.) [Текст] : навч. посібник для студентів юрид. спец. вищих закл. освіти / В. М. Єрмолаєв, А. І. Козаченко ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х. : Право, 2002. - 176 с.
12. Пилипишин В. П. Поняття та основні риси державного управління / В. П. Пилипишин // Юридична наука і практика. - 2011. - № 2. - С. 10-14. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/njj_2011_2_2.

13. Утворення ЗУНР, її державний механізм та діяльність (1918-1923 рр.)
[Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Кобилецький Микола
Мар'янович ; Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Л., 1998. - 16 с.

Рекомендовані джерела:

1. Довідник з історії України (А-Я) : посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл. / Ін-т іст. дослідж. Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка; заг. ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуста ; упоряд. І. З. Підкова. – Вид. 2-ге, доопрац. і допов. – Київ: Генеза, 2002. – 1135 с.
2. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: збірник док. і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. — К.; Чернівці : Книга XXI, 2008. — 1100 с.
3. Історія України : джерельний літопис / За ред. В.І. Червінського, М.І. Обушного. - 2-ге вид. випр. й допов.. - К. : КВІЦ, 2012.
4. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. — Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. — К. : ІЗМН, 1996. — Ч. 1. — 372 с.; Ч. 2. — 336 с.
5. Хрестоматія з історії держави і права України : Навч. посіб. / упоряд. А. С. Чайковський. - Київ : Юрінком Інтер, 2003. - 656 с.

Інформаційні ресурси

1. Болонський процес в Україні: стан та проблеми реалізації : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/09.htm>
2. Верховна рада України rada.gov.ua
3. Електронний архів КПП <http://ela.kpi.ua>
4. Інститут історії України <http://history.org.ua>
5. Національна бібліотека України <http://nbuv.gov.ua>
6. Національна історична бібліотека України <http://nibu.kiev.ua>